

Vasja Ocvirk

DEČKO

*Dve zgodbi
o človekovem najboljšem prijatelju*

ZALOŽBA BRANKO
ZALOŽNIŠTVO JUTRO

Vsebina

- 3 *Dečko*
- 103 *Pasjeljubje*
- 134 *Pisatelj o svojem življenju*
- 137 *Spremna beseda*

DEČKO

Mladinska povest

PRVI MEHKI KORAKI

Dečko je bil plemenit psiček plemenitih staršev in skrbnih gospodarjev.

Bil je največji, najživahnejši in najlepši iz vsega gnezda kosmatih kep, ki so se tiščale ljubeče matere.

Ko je prišel na svet, se tega seveda ni zavedal. Tedaj je bil še gibka, temnosiva kožuhovinasta žogica, kot vsi drugi psički v gnezdu. Imel je dva brata in dve sestri, ki se jih je komaj spominjal. Preden se je zavedel, so že odšli po svetu.

Dečko je nerodno kobacal in tenko cvilil kot vsi drugi psički. S svojimi mehкими tačkami je drobil po ograjenem pesjaku, z nemirnim gobčkom je zaznaval okoli sebe prve vonjave. Tu in tam se je tesno privil k materi in poiskal njeno mleko. Ker ji je ostal samo on, ga je mati Diana razvajala. Neredko mu je obliznila uhelj ali smrček in ga radovedno opazovala:

“Kako neroden je ta moj sin!”

Dečko je bil neugnan. Nikoli mu ni bilo dovolj igranja in ljubkovanja. Neprestano je nadlegoval mater. Kadar je leno ležala na soncu pred utico utrujena in zaspana, se je psiček utaboril med njenima sprednjima nogama in glavo ter položil šapice na njen vrat. Nekaj časa je bil čisto pri miru. Brž pa, ko mu je postalo dolgčas, je začel gristi mamo za uhlje. Ne prehudo, saj njegovi mlečni zobje še niso bili nevarni. Mama se ga je sprva dobrohotno otepala, prizanesljivo in ljubeznivo, ko pa je postal le preveč nadležen, ga je sunkovito odrinila z glavo, češ:

“Ne bodi no siten, žverca!”

Dečko se je pobral s peska, se otresel in se začudeno zastrmel v mater.

“Kaj pa ji je?” so govorile njegove nedolžne oči.

Mama pa se je navadno še kar naprej predajala dremavici in se ni zmenila za sinka. Ta je najbrž sklepal, da se je mama maloprej zmotila. Zato je v hipu pozabil na njeno očitno svarilo. Skrajno previdno in prihuljeno se je spet stisnil k mamini glavi. Mati se je delala, kakor da ga ne vidi in ne čuti. Kar naprej je mižala. Psiček jo je najprej ovohaval, kakor da bi se hotel prepričati, če je še huda. Ker je vse kazalo, da se je pomirila, jo je z levo tačko pogladil po gobcu. Diana je odprla eno oko in Dečko se ji je začel dobrikati. Ko je spet zamižala, se je tudi on pomiril in ji pod gobcem zaspal.

Hip za tem je spet odletel po pesku. Obupano je zacvilil in užaljeno strmел v mater, ki je s prednjima tacama praskala po ograji iz železne mreže. Pred pesjakom je stala sivolasa gospa, v temni obleki do tal, in se smehljala. Skozi

šinili pokonci, gobček pa je zaril v zemljo. Ko pa je v njegovi bližini drugič zarenčalo, mu je ušel ves pogum. Kot bi ustrelil jo je ubral proti domu.

Ustavil se je šele pred zaskrbljeno in presenečeno gospodinjo, ki je sedela v kuhinji.

“Kaj ti je, Dečko? ... Kje imaš Marka?”

Ni ji znal povedati, tudi zacviliti ni mogel. Zato pa ji je kazal dolg, rdeč in hudo izplaznjen jezik.

DEČKO, MARKO IN ...

Dečko je zvesto stražaril pred hišo.

V dolini je gospodarila grobna tišina. Še malo prej tako razburjeno orožje se je umirilo. Dečko je zijal v zvezdnato nebo in strigel z ušesi. Kazalo je, da se je že dodobra pomiril. Ob njem je negibno ležal maček Marko in tu in tam z užitkom zazelhal. Dečko ga je povohal in vprašal.

“Si zaspan?”

Maček je leno odgovoril:

“Ne, samo dolgčas mi je. Kaj tebi ni?”

Dečko ga je resno podučil:

“Meni ne sme biti dolgčas ... Jaz sem na straži!”

V ščavju pod škarpo, ki se je dvigala pred njim, je drobno zašuštelo. Že nekaj časa ga je vznemirjal tisti šum. Dečko se je sploščil k tlom, potisnil uhlje vznak in položil gobček na prednje tace. Z bliskajočimi se očmi je skušal prodreti neproderno temo. Njegov mačji tovariš je spet neprizadeto zazelhal.

“Ali slišiš?” je vprašal Dečko.

Marko se je lenobno pretegnil.

“Kaj?”

Pes se je obupano ozrl v gluhca.

“Kaj res nič ne slišiš?”

“Kje?”

“Pod zidom ... Kot da bi se nekdo plazil.”

“Človek?”

“Ne ... nekaj manjšega.”

Zdaj se je tudi maček zgani. Potem sta oba strmela v skrivnostno vznožje škarpe, ki je bilo v temi in poraslo s plevelom in trnjem. Res, v tisti goščavi se

je nekaj premikalo. Maček je pogledal Dečka in ga podrezal s šapico.

“Zakaj ne greš pogledat?”

Dečko ga je debelo pogledal.

“Saj veš, da ne smem, ker sem na straži.”

Marko ni mogel razumeti.

“Se bojiš?”

Dečko je bil tako užaljen, da ni niti pogledal svojega mačjega tovariša.

“Niti človeka se ne bojim, pa bi se ... Ti pojdi pogledat! ... Mogoče je miš.”

Marko se je posmehnil:

“Miš? ... Jaz dobro razločim, kakšen šum dela miš.”

“Kaj pa je potem?”

“Nekaj večjega.”

“Kaj?”

“Grem pogledat.”

Maček se je na videz pogumno dvignil in radovedno pogledal v zagonetno ščavje. Slišalo se je, kakor da bi tam nekdo ril po suhem listju. Ni mogel uganiti, kaj naj bi bilo. Še enkrat je z enim očesom ošinil Dečka in se končno odločil za tvegan pohod treh metrov. Dečko se je neznansko zabaval, ko ga je opazoval. Maček se je previdno plazil, kakor da gre naproti svojemu najhujšemu sovražniku. Previden, mehak korak ... hip postanka ... prisluškovanje ... spet previden korak ... spet hipec postanka ... dvignjeni uhlji ... in

“Miš ni!”

Pred neproderno zrastjo, kot pred bunkerjem, je še zadnjič prisluhnil. Zaslišal je komaj zaznaven šum. Pomolil je glavo v ščavje. Ugledal je temno gmoto, ki je rahlo naraščala in upadala. Prihuljeno se je približal tisti stvari. Povohal jo je in še isti hip odskočil. Dečko je zaslišal Markov strahoviti “mijav”. Mačka je strašansko zbudlo v smrček. Kot bi ga izstrelil, je bil spet pri Dečku. Ta ga je presenečeno pogledal:

“Kaj je bilo?”

Maček si je s tačko brisal kri z gobčka.

“Jež!”

“Kaj je to?”

“Žival, ki bode.”

Dečko ni mogel verjeti. Kdo je že kdaj videl žival, ki bode! Ja, da grize, praska, piči ... ampak da bode, to pa ne! Nejeverno je pogledal Marka.

“Da te ni zbudlo trnje?”

“Nee!” je užaljeno zategnil maček. *“Jež, pravi jež je bil. Nisem ti ga še pokazal,*

zato ga ne poznaš."

Dečko je pogledal proti dolini. Bilo je mirno in spokojno. V ščavju pod škarpo pa še vedno ni bilo miru. Pes se je odločil:

"Zdaj grem jaz pogledat."

Marko mu je odsvetoval:

"Ne hodi! Zbodel se boš in potem boš krvav."

Dečko je stresel z glavo.

"Misliš, da ga bom zgrabil tam, kjer ima bodice? ... Jaz ga bom zgrabil za glavo."

Maček se je zgrozil:

"Za glavo?"

"Kaj ima na glavi tudi bodice?"

"Joj, pa še kakšne!"

"Tudi po smrčku?"

"Tudi!"

Dečko ni verjel. Še enkrat je pogledal krvavega Marka in stresel z glavo.

"Bomo videli!"

Marko je prestrašeno zamijavkal:

"Previden bodi!"

Dečko se mu je posmehnil:

"Ničesar se ne bojim."

Dečko je pogumno stopil proti škarpi. Pred gosto podrastjo je malce postal in napeto prisluhnil. Nekaj je zašuštel. Vtaknil je svoj šiljasti gobec v ščavje. Takoj je opazil nekaj nenavadnega. Povohal je tisto čudno stvar. Rahlo ga je zbodlo. Zdaj je začel iskati nebodeče mesto. Začudil se je. Pod seboj je imel čez in čez bodeč klobčič. Ko se ga je dotaknil, je v klobčiču drobno zacvililo.

"Tale stvar je pa živa žival," je spoznal Dečko. *"Kje ima pa smrček?"*

Dečko je postajal jezen. Tako dolgo je prevračal bodeči klobčič, dokler ga ni izbežal izpod zarasle škarpe. Na stezi si je čudno prikazen natančno ogledal. Kakorkoli jo je obrnil, nikjer ni imela ne začetka in ne konca. Ena sama kepa bodic.

Pes je slišal Marka, kako je zamijavkal. Pomislil je:

"Ali se mi posmehuje ... ali pa me obžaluje?"

Živa kepa je spet tenko zacvilila. Zdaj je bilo Dečku tega dovolj. Široko je odprl gobec in zgrabil čudno žival. Zbodlo ga je v smrček, a ni izpustil. Hip za tem je že odložil cvilečo kepo pred začudenega mačka.

"Na, tu ga imaš!"

Maček je odskočil, ker se je ježeva bodeča žoga prikotalila k njegovemu gobčku.

Tedaj je v dolini zapokalo. Dečko je pozabil na ježa in prisluhnil strelom v daljavi. Obkrožil je hišo, ko pa se je vrnil k mačku, bodečega klobčiča ni bilo več.

"Kje je zdaj?"

Marko ga je samo debelo gledal. Oba sta se ozrla proti vrtu, kjer sta slišala nemirno šuštenje.

NA MRTVI STRAŽI

Če bi tiste dni kdo vprašal Dečka, kdo je njegov največji sovražnik, bi brez pomisleka zalajal:

"Jež!"

Vrsto noči je presedel pred hišnimi vrati, z repom ovitim okoli života. Zaznaval je vse šume, ki jih je nudila zvezdnata noč v vojnem času: mitraljeski rafal, samotni pok puške, krik neznane ptice v bližnjem gozdu, lajež njegovih vrstnikov v dolini, oglušujoč tresk mine za hribom ... Vsega tega je bil že vajen. Zato je ves čas samo enakomerno strigel z ušesi in strmел v temo.

Brž pa, ko je položil glavo na prednje tace, da bi si spočil hrbet, je že moral sestiti. Spet ga je vznemiril šum pod škarpo, ki je zaključevala strmo gozdnato pobočje. Čeprav je psičkova pozornost veljala predvsem nepovabljenemu gostu, ki bi prišel iz doline, ga je vendarle motilo nenehno šuštenje v njegovi bližini.

"Spet tisti jež!" se je vznejevoljil.

Ozrl se je v temno vežo za seboj in ker ni od tam ničesar slišal, je spet nemirno bolščal v temno črto pod škarpo. Nekaj trenutkov ni bilo nič slišati, potem pa je zopet drobno zašelestelo. Dečko ni vedel, kaj bi. Zapomnil si je bil, da se ne sme ganiti s svojega mesta. Gospodinjin ukaz je bil jasan:

"Pazi, Dečko! ... Dobro pazi!"

Zato je pes ubogal, obsedel na miru in vztrajno strmел na pot, ki je peljala v dolino.

"Kje je Marko? ... Zdaj bi lahko on prepodil tega nadležnega ježa."

V temačni kuhinji, za skrbno zastrtim oknom, sta z učiteljico Tino sedela dva možka. Bili so v skrivnostnem pogovoru. Na belo pogrjnjeni mizi je bila steklenica

žganja in kozarčki. Vse naokrog je bilo polno papirjev. Tilen, nekoliko osiveli moški, je s prstom krožil po velikem listu, polnem raznobavnih črt in znakov.

“Takšen je približen načrt mesta,” je razlagal učiteljici Tini in mlajšemu moškemu, ki so ga klicali Angel. *“Seveda, ni še popolen. Poti, ki so označene z zeleno pikčasto črto, se je treba izogibati. Tam okoli so njihove komande, ustanove in sedeži njihovih organizacij ... Varnejša je rdeča črta. Po njej lahko hodiš, ne da bi se bal presenečenj ... Rdeči pravokotniki so kasarne z vojaštvom ... Rumeni krogci so točke, na katerih so naši zanesljivi ljudje ... Nisem še mogel dobiti vseh podatkov, toda tole je v glavnem vse.”*

Učiteljica Tina je zamišljeno strmela v porisan papir in nejeverno zmajevala z glavo.

“Da je tam toliko vojaštva?!”

Tilen je ravnodušno spraznil kozarček in pokimal:

“Natančnega števila sicer ne moremo zvedeti ... vendar lahko računamo, da jih je dvajset do trideset tisoč.”

“Če ne več!” je resno pripomnil Angel, ki je listal po svojem notesu.

“Mojbog! Kdo bi si mislil! Kadar hodim po mestu, nimam takšnega vtisa.”

Tilen se je nasmehnil:

“Vedeti moraš, Tina, da je zadnje mesece prišlo veliko novih ... Nihče pa ne ve, kaj naj to pomeni.”

V zaboju pod štedilnikom se je kar na lepem prebudil maček Marko. Krmežljivo je pogledal okoli sebe, se leno pretegnil, zlezal s svojega ležišča in dostojanstveno odkorakal proti vratom. Pogledal je v kljuko in proseče zamijavkal. Učiteljica Tina je vstala.

“Bi šel rad ven, Marko?”

Maček je bliskal z očmi in kazalo je, da je nestrpen.

“Le pojdi, Marko ... le pojdi k Dečku!”

Odprla je vrata in maček je hušknil skozi vežo na prosto. V hipu je bil pri Dečku in ga pogladil s šapico. Pes se ga je surovo otresel:

“Mir daj zdaj!”

Dečko je bil silno vznemirjen. Kakšno minuto prej je v dolini strahovito zaropotalo. Zapeli so mitraljezi in zapokale puške. Pasji čuvaj se je dvignil in bolščal v temo. Tu in tam je pogledal v vežo, nato pa spet proti dolini. Za mačka se sploh ni zmenil. Zato je bil ta užaljen:

“Kaj ti je? ... Zakaj si tako važen?”

“Spravi se v kuhinjo! Saj vidiš, da stražarim.”

“Takšna je tvoja hvaležnost? Da me podiš?”

“Kakšna hvaležnost?”

“Kaj ti nisem bil nekoč dober varuh in učitelj?”

V hribu nad njima se je raztreščila mina. Hip za tem druga in ... še tretja. Dečko in Marko sta zatrepetala. Tedaj se je prikazala na pragu gospodinja in prisluhnila ropotanju v dolini.

“Kaj je, Dečko?”

Pes se je stisnil k njenim nogam. Nemirno je opletal z repom in na vsak mitraljevski rafal odgovoril z renčanjem. Tina ga je mirila:

“Tiho, Dečko! ... Nihče te ne sme slišati! ... Na straži moraš biti tiho.”

Dečko jo je razumno pogledal, toda gospodinja ni mogla opaziti njegovih prestrašenih oči.

V dolini je še vedno ropotalo. Zdaj je posegel v srditi pogovor orožja težki mitraljez. Njegovi zaporedni, zamolkli posamični strelji so se z odmevom zgubljali v globini okoliških gozdov.

“Ali so partizani, Dečko? ... Naši partizani?”

Dečko je kar zaplesal okoli nje. Dvignil je uhlje in živo pogledal v daljavo, kjer je hrumelo. Tina ga je pogladila po glavi in mu naročala:

“Čuvaj, Dečko ... dobro čuvaj!”

Nato se je vrnila v kuhinjo. Tilen in Angel sta kadila in se iz oblaka tobačnega dima vprašujoče zagledala vanjo.

“Kaj je novega?”

Tina je skomignila z rameni.

“Kaj jaz vem! ... V dolini poka, da je kaj.”

Tilen je zvedavo pogledal proti oknu. Čuden nasmeh mu je prebegnil ustnice.

“Vse kaže, da se naši prebijajo čez proggo.” In čez čas je dodal: *“In tudi vse kaže, da se Lahi zadnji čas ne upirajo več tako srdito.”*

Tina ga je presenečeno pogledala.

“Po čem to sklepaš?”

Tilen je zamahnil z roko.

“Po čem neki! ... Samo poslušaj, čigavo orožje bolj poje! ... Naše! ... Njihovega je komaj slišati ... Mislim, da bodo kmalu položili orožje.”

Tina je zamišljeno odkimala.

“Ne verjamem.”

“V mestu se marsikaj sliši ... Italijani v svojem malodušju in naveličanosti vojskovanja veliko govore ... niti ne več tako na skrivaj, ampak kar javno.”

Tina je široko razprla oči, kakor da se je šele tisti hip nečesa domislila.

mahal z repom.

“Ko bo te vojne konec, si bom tudi jaz poiskal takega psa,” je zamišljeno rekel Ivko in njegov pegasti obraz je nenavadno živo zasijal.

Tina ga je pozorno pogledala. Zdel se ji je še tako otročji, zato je pomislila, da si je ta drobni fantič zaželel psa, kot si zaželi otrok igrače.

“Kaj boš z njim?”

Ivkove sicer iskrive oči so dobile turoben lesk.

“I, kaj! Skrbel bom zanj, on me bo pa čuval.”

Tina se je nasmehnila tako prostodušnemu odgovoru.

“Ali veš, da potrebuje pes ravno takšno nego kot otrok ... če ne še večje?”

Ivko je sila modro pokimal.

“Kaj ne bi vedel!”

Tina se je radovedno ozrla vanj.

“Si že kdaj imel psa?”

Partizan je žalostno odkimal.

“Ne, nikoli. Ne psa, ne mačke, sploh nobene živali ...”

Tina se je začudila.

“Kaj tudi tvoji starši niso imeli nobene živali?”

Ivko je odmajal z glavo in zamišljeno gladil Dečka po hrbtu.

“Očeta in mame nisem poznal. Umrla sta, ko sem bil še v zibki. Ljudje pa, pri katerih sem odrasel, so sovražili živali.”

Tina se je zdrznila.

“Kakšni pa so bili ti ljudje?”

Ivko je skomignil z rameni.

“Do mene so bili slabi, takšni bi bili najbrž tudi do živali.”

“So še živi?”

“Ne vem. In tudi če so živi, so zame mrtvi.”

Tino je nekaj zbadlo pri srcu. Vprašala je skoraj šepetaje, kakor da bi se dotikala krvaveče rane.

“Potem si čisto sam na svetu?”

Ivko je nehote z enim samim pogledom objel taborišče, v katerem je kar vrvelo.

“Bil sem sam, oh, koliko sem bil sam ... Zdaj nisem več ... Poglej, koliko jih je okrog mene!”

Tini je šlo skoraj na jok.

“To si lepo povedal.”

Ivko, kot da je preslišal njeno pohvalo. Gledal je v Dečka in rekel:

“Zato bi hotel po vojni imeti ob sebi vsaj tako pametnega in zvestega psa kot je tale ... Če bi imel zadnjič s seboj tvojega Dečka, gotovo ne bi tako trapasto padel v zasedo.”

Ko je Dečko zaslišal svoje ime, je partizanu mimogrede obliznil roko. Tina se mu je nasmehnila.

“Kaj si razumel, Dečko, da te hvalimo?”

Pes je potisnil svoj vlažni smrček v njeno dlan in polglasno zagrčal. Tina ga je počohala pod vratom in se ozrla na Ivkovo nogo.

“Si jo pošteno skupil?”

Ivko se je nasmehnil in se plosknil po nogi.

“Lahko bi bilo huje ... Zdaj že dobro hodim in tudi stekel bi, če bi bila sila ... In vendar me komandant še zmeraj noče za kurirja ...”

“Zakaj ne?”

“Ne vem! Ali misli, da ne bom zdržal na dolgi poti ali pa mi ne zaupa.”

Zmotil ju je štabni kurir, ki je Tino pozdravil s stisnjeno pestjo ob sencu.

“Tovarišica Tina! Kliče te komandant.”

Darko, komandant bataljona, je stal pred šotorom, ki si ga je sestavil iz dveh italijanskih šotorskih kril. V roki je imel šop praproti, iz katerega je zamišljeno trgal listne krpice. Ko je stopila predenj Tina, se ji je nasmehnil. Ker ni premogel stola, ji je ponudil bližnji panj. Z njo je prišel tudi Dečko, četudi ni bil povabljen. Strumno se je usedel zraven nje in njegove oči so se v napetem pričakovanju iskriale. Komandant mu je vzpodbudno pomežiknil. Pes pa je dal od sebe glas, ki naj bi pomenil nestrpnost.

“Tovarišica Tina!” je začel komandant in ji sedel nasproti v praprotje. “Ali veš, zakaj sem te poklical?”

Tina si je spodvila krilo in pes ji je položil glavo na kolena. Kazalo je, da se je rahlo vznemirila. Nehote je pogledala zvesto žival ob sebi. Z neko temno slutnjo je skoraj dahnila:

“Pa ne morda zaradi psa ... zaradi Dečka?”

“Zaradi Dečka?”

“Ja ... mislila sem, da mi ga hočete vzeti, ker ne spada v partizansko taborišče.”

Komandant jo je najprej osuplo pogledal, nato pa se je zasmejal.

“Kje pa! Kdo bi imel kaj proti takšnemu prijetnemu psičku.”

Tina se je oddahnila in nagonsko pogladila psa.

“Hvala!”

Komandant se je odhrkal in zdelo se je, da mu gre beseda težko iz ust.

Nenadoma jo je pozorno pogledal v oči.

“Poznaš mesto ... tu doli ... kjer je sovražna postojanka?”

Tina se je skromno nasmehnila:

“Kakor moja hiša.”

“Poznaš v mestu zanesljive ljudi, se pravi ... naše ljudi?”

“Poznam ... veliko jih poznam.”

“Misliš, da bi ti uspelo priti v mesto?”

Tina je za hip pomislila.

“Mislim, da ... Imam ponarejene dokumente, ljudje me toliko ne poznajo in tudi še nisem kaj prida kompromitirana.”

Komandant je odtrgal list praproti in ga začel žvečiti.

“Bi lahko odnesla nekomu pismo in prinesla od njega odgovor?”

Tina je žalostno pogledala psa.

“Lahko ... samo ...”

Komandant jo je pozorno pogledal.

“Kaj?”

Tina je spustila roko na glavo Dečku, ki je nemirno strigel z uhlji.

“Dečka bi vzela s seboj.”

Pes je komaj slišno zacvilil, komandant pa je začudeno dvignil obrvi.

“Je to nujno?”

Tina je pokimala.

“Z njim se čutim bolj varna in tudi vaje je hoditi z menoj po takšnih poteh.

Nikoli mi ni v napoto, narobe, največkrat mi je v veliko pomoč. Če ne bi bilo njega, midva zdajle ne bi mogla govoriti. Kolikokrat mi je rešil življenje, čeprav se on tega ne zaveda.”

Dečko je veselo mahal z repom in kazal izplazen jezik. Komandant ga je občudovalno gledal in se mu nasmehnil.

“Prav, ti že veš ... Kdaj se lahko odpraviš?”

“Tako, če želiš!”

“Boš lahko še pred nočjo v mestu?”

“Če bo šlo po sreči!”

Komandant je hudomušno zaokrožil z ustnicami.

“Mora iti po sreči!”

“Ja ... Kje imaš pismo?”

Komandant se je prožno dvignil in ji pomignil:

“Stopi v šotor!”

Globoko se je sklonila in vstopila v šotor. Za njo se je nepovabljen zrinil

Dečko. Komandant ga je dobrodušno pogledal in pobrskal po svoji usnjeni torbici. Izročil ji je večkrat preganjen list tenkega, popisanega lista.

“To odnesi na naslov, ki je na tem posebnem listku. Dobro si ga zapomni in preden prideš do postojanke, ga uniči ... Tu je naša propustnica. Preden stopiš na sovražno ozemlje, jo kje skrij, da ti bo pri roki, ko se boš vračala.”

Tina je vtaknila listek z naslovom v žep suknjiča. Potem je zgrabila Dečka in mu odpela ovratnico. Pes je nestrpnost otepala z repom. V podlogi ovratnice je bil žepek, kamor je lahko brez muke spravila pisemce. Nato je Dečku spet zapela ovratnico in ga pogladila po hrbtu.

“Čuvaj, Dečko ... dobro čuvaj!”

Pes je kar zaplesal po šotoru in potem zdirjal ven. Komandant, ki je z zanimanjem in še bolj z začudenjem opazoval to Tinino opravilo, se je na ves glas zasmel.

“A, tako gre ta reč? ... To je pa iznajdljivo!”

Tina se je nasmehnila in stopila iz šotora. Za njo je prišel komandant in ji ponudil roko.

“Kdaj te lahko pričakujem?”

“Če ne bo prišlo kaj vmes, jutri zvečer.”

“Potrebuješ revolver?”

Tina je odkimala.

“In ne pozabi skriti partizanske kape. Brez nje boš varneje hodila po mestu.”

“Verjamem”, se je Tina zasmejala.

“In srečno, Tina!”

Tina je strumno vojaško pozdravila. Tudi Dečko je živahno skočil na noge in zalajal.

“Smrt fašizmu!”

“Svoboda narodu!”

Še dolgo je komandant Darko gledal za njo in za njenim zvestim četveronožnim spremljevalcem, ko sta se izgubila v globoki hosti.

NA STAREM DOMU

Kazalo je, da je Tina v zadnjih dneh, odkar je bila zdoma, izgubila občutek za čas in razdalje. Že po nekaj urah hoje je spoznala, da z Dečkom do noči ne moreta biti v mestu. Zato se je po kratkem premisleku odločila, da bo

prenočila v svoji hiši. Saj jo je pot tako in tako vodila mimo nje. Poklicala je Dečka, ki je živahno skakljaj pred njo:

“Kaj misliš, Dečko? Bi šla domov?”

Pes jo je veselo pogledal in globoko v grlu zadovoljno zagrčal.

“No, pa pojdiva domov!”

Dečko je radostno poskočil. Postal je igriv in razposajen, kakor da bi uprizarjal predstavo, ki naj bi Tino razveselila. Nekaj časa je živahno skakljaj poleg nje in jo nežno grabil za roke, potem pa jo je nenadoma začel z divjim tekom obkrožati v lokih. Tu in tam je obstal v precejšnji razdalji in nato v silnem zagonu pridrvel do nje. Tina se ga ni mogla nagledati.

“Kaj ti pa je, Dečko?”

Pes se je za hip umiril, jo ves zasopel gledal in kazal bele podočnjake. Kazalo je, da je razumel, kam gre in da se veseli snidenja s starim domom. Tina je vedno bolj doumevala, kaj pomeni človeku pameten, zvest in zanesljiv pes. Šele na tej, sicer ne prvi kurirski poti, se je zavedala, kako neizmerno veliko ji pomeni in kako varno se ob njem počuti podnevi in ponoči. Ker je pes preveč hitel, mu je zaklicala:

“Počasi, Dečko! Saj me boš ugonobil!”

Pes se je za hip ozrl in spet vohlaje hitel naprej. Nenadoma pa je obstal. Kazalo je, da se ga je polastil nemir. Nasproti jima je zapihal veter in z njegovim pišem so se zaslišale tudi eksplozije granat. Četudi je bilo obstreljevanje precej daleč, se je tudi Tina za hip ustavila. Kakor da bi se spomnila, da je pravzaprav vojna in da v vojni mora grmeti.

“Kaj je, Dečko? Ali poka?”

Dečko je polglasno zarenčal, uhlji so mu šinili kvišku in njegov vedno mahajoči rep mu je negibno obvisel. Tina je opazila, da Dečko ne prenese več oglušujočega poka, ki ga povzroči eksplozija topovske granate ali letalske bombe. Že ob nevihti, kadar je začelo grmeti, se je naježene dlake zgrbil v kakšen kot in potihoma cvlilil. Tina mu je vzpodbudno pokimala:

“No, le pojdiva, Dečko!”

Dečko je povohal v zrak, potihoma zabevskal, potem pa planil naprej. Tina je hočeš nočeš morala stopiti hitreje, kar ji je godilo, ker jo je iztrgalo iz neveselih misli. Pazljivo se je ozirala okoli sebe, na redko posejane skale in na visoko drevje, potem pa v modro nebo, ki je že temnelo, in bilo ji je prijetno pri srcu. Pot skozi gozd je bila dolga. Ko pa so se pred njo odprle jesensko rumene košenine, na katerih se je nekoč skrivaj sestajala napredna mladina, je vedela, da je že skoraj doma.

Precej časa sta že hodila, ko sta nenadoma, malo pred sončnim zahodom, skozi vrzel med drevjem skoraj tik pod seboj zagledala njun dom. Tina se je nehote prijela za srce in zavzdihnila:

“Mojbog ... še je cel!”

Sedla je v listje in od daleč objemala svoj dom. Ob njej je ležal nem in negiben Dečko. Skoraj ni mogel verjeti svojim očem. S tiste strani še ni videl svojega doma. V strmino nad hišo se še nikoli ni povzpел. Samo do potoka, ki je žuborel pod hribom in ob katerem je počival njegov Marko. Zdaj je naenkrat gledal na svoj dom z višine. Radovedno je pogledal gospodinjo. Ta mu je pokimala:

“Ja, doma smo, Dečko ... doma!”

Nenadoma se je Tina zdrznila. Pozorno je opazovala hišo. Zazdelo se ji je, da se iz dimnika kadi. Kdo bi lahko bil, jo je v zli slutnji prešinilo. Je kdo od naših ali so oni? Kaj so vdrli v hišo? Dečko jo je vprašujoče gledal in kazal izplaznen jezik. Tina mu je z roko pokazala proti hiši in mu rekla:

“Pojdi pogledat, Dečko!”

Dečko je ko puščica iz loka šinil med drevjem po hribu nizdol, preskočil potok in planil proti hiši. Že je izginil za vogalom, koder so bila vhodna vrata. Tini je močno bilo srce. Zdelo se ji je, da je zaslišala Dečkovo razposajeno bevskanje. Poznala je takšne izlive njegovega razpoloženja. Naši so, je z olajšanjem pomislila, a se vendar ni mogla ganiti z mesta. Bilo jo je eno samo pričakovanje. Komaj se je dobro zavedela, že je bil spet pri njej Dečko.

“Kaj je, Dečko? Kdo je v hiši?”

Dečko pa je cvlilil in šavsalsal po njeni roki in jo vlekel za rokav. Ko se je dvignila in pogledala proti hiši, je opazila dva partizana. Oba sta držala v roki brzostrelko in se ozirala v hrib. Prvi hip ni Tina spoznala nobenega od njiju. Potem pa je zaslišala znani glas:

“Tina! ... Tina!”

Tina je skoraj zakričala od veselega presenečenja:

“Tilen!”

Zdrznila je po listju nizdol, za njo pa Dečko. Vsa zasopla je pritekla do hiše, kjer sta jo prestregla tovariša. Ni bilo dosti besed, samo vzkliki:

“Tina!”

“Tilen!”

Po prvih objemih in stiskih rok so umolknili. Dečko je silil mednje, kakor da bi hotel tudi on biti deležen skupne sreče. Tina je pokazala na vežna vrata:

“Pojdimo noter! ... Dečko, ti pa čuvaj ... dobro čuvaj!”

se z njim srečala. Če bi se jima kaj zgodilo, bi kdo od terencev gotovo prišel povedat. S paličico je zamišljeno brskal po žerjavici, kakor da bi med ogorki hotel poiskati odgovor na vprašanje: Kaj zdaj?

Borci so nenadno utihnili. Slutili so, kaj muči komandanta. Tudi neugnani Škorec ni niti pisnil, čeprav ga je neizmerno srbel jezik. Nazadnje je komandant vstal, vrgel palico v ogenj in zamišljeno gledal tovariše.

Njegov pogled se je slednjič ustavil na obrazu drobnega partizana z risjimi očmi:

“Škorec, bi šel malo na sprehod?”

Škorec je poskočil, kakor bi bil na vzmeteh in se strumno vzravnal:

“Rad, tovariš komandant, toda ne predač.”

Komandant Darko je radovedno pogledal v dobrodušni, švejkovski obraz in vprašal:

“Zakaj ne predač?”

Škorec je nedolžno poškilil proti tovarišem.

“Vreme je slabo, tovariš komandant, in moji čevlji ne bi vzdržali takšne mokrote.”

Komandant je imel tisti hip druge skrbi, zato se je le stežka vzdržal smeha. Strogo resno ga je vprašal:

“Ko bi zdajle nenadno napadli Švabi, ali bi jih morda ustavil in jih prosil, naj počakajo z napadom do spomladi, ko boš dobil nove čevlje?”

“To mi še na misel ne bi prišlo!”

“No, potem pa si izberi še dva tovariša in pojdi poizvedovat, kaj se je zgodilo s tovarišico Tino!”

Škorec je naglo pograbil mitraljez, si ga položil na ramo in s prstom pomignil dvema tovarišema:

“No, dvigni sidro, ti kosmati Mario, da se malo razgibaš, in še ti, Joco, stari lenuh!”

Ko je bila trojka že pripravljena za odhod, je po taborišču završalo. Zadonel je razposajen lajež. Partizani so planili pokonci in zgrabili za puške. Škorec je repetiral mitraljez. Komandant Darko je izdril pištolo. Vsi so bolščali v temo okoli taborišča.

Iz teme sta prisopihala Dečko in Tara. Zaradi odseva ognja so se jima svetile oči. Komandant Darko je povetil pištolo in zavpil:

“Ne streljati!”

Psa sta se ustavila nedaleč od ognja in zvedavo gledala partizane. Ti so takoj odložili orožje. Prvi se je znašel kuhar Dečko, ki je spoznal svojega

pasjega soimenjaka:

“To je Dečko! Tisti, ki je krompir!”

Škorec se je zarežal in postavil mitraljez na tla. Dečko ga je pozorno pogledal in veselo planil k njemu. S prednjima tacama se mu je vzpel na prsi in mu obliznil lica. Spoznal je nekdanjega rešitelja. Divje je opletal z repom in polglasno cvilil od radosti. Tara je ostala v primerni razdalji in začudeno strmela v nenavadni prizor.

Komandant Darko je gledal zdaj psa, zdaj v temno goščo. Čakal je, kdaj se bo prikazala Tina. Ko je ni bilo, je stopil k psu. Ta je pustil Škorca, pobral ovratnik in pogledal komandanta. Žival ga je takoj spoznala. Darko ga je nežno pogladil po glavi. Počutil mu je prav pred gobec in mu pogledal v nemirne oči:

“Kje imaš Tino, Dečko?”

Pes ga je milo pogledal in spustil pred njim na tla ovratnik. Nato je dal od sebe glas, da se je zdelo, kakor da bi zajokal. Komandant je dolgo strmela v psa in spet zamišljeno pogledal v temno goščavo. V daljavi pa je opazil samo Taro, ki še vedno ni mogla razumeti, kaj se dogaja. Spet je pogladil psa po gobcu in vratu in ga nežno vprašal:

“No, kje je tvoja gospodarica?”

Pes je samo obupano zacvilil. Tisti hip se je komandantu posvetilo. Pobral je ovratnik in v njem poiskal skrit predalček. Iz njega je potegnil drobno preganjeno pisemce. Dečko je napeto sledil vsakemu njegovemu gibu. Komandant je odšel daleč stran in sporočilo na samem prebral. Ko se je spet vrnil, je stopil k Dečku, ki je migal z jezikom, pokleknil pred njegov smrček, mu nežno zapel okoli vratu ovratnik in ga objel.

“Ti si pa res pravi Dečko!”

Potem se je komandant ozrl po partizanih, ki so ves čas prepadeno in začudeno strmeli v psa, in jim rekel:

“Ta psiček je toliko vreden, kakor eden izmed nas. Dajte mu jesti in piti. To si je pošteno zaslužil.”

Ko je kuhar prinesel pred Dečka jedačo, je pes povabil na pojedino tudi osamelo Taro. Jedla sta hlastno in složno. Tu in tam sta se spogledala, kakor da ne bi mogla verjeti, da je vse to mogoče. Kazalo je, da jima neznansko godi. Dečko je požiral krompir, Tara se je gostila z mesom.

Ko sta se najedla in medtem, ko so partizani večerjali, ju je vzela tema. Brez zahvale in brez slovesa sta jo popihala v neznano. Zaman so ju iskali partizani še dolgo v noč okoli taborišča.

Hotela sta biti sama.

DEČKO JE UTRUJEN

Dan je bil pust, meglen in se je vlekel v neskončnost.

Dečko in Tara sta ležala pred zaklenjenimi vrati Tinine samotne hiše pod hribom. Stiskala sta se v Dečkovi hišici na sprhneli slami. Srečna sta bila, da sta vsaj na suhem. Bilo jima je prijetno, ker sta bila drug ob drugem, četudi sta se šele malo časa poznala.

Dečko je čakal na svojo gospodarico. Dremal je samo z enim očesom, z gobcem na robu odprtine hišice. Prežal je na vsak šum okoli hiše, toda nje, ki jo je tako nestrpno čakal, že dolge ure ni bilo od nikoder. Tara ga je sočutno opazovala in včasih pritisnila svoj vlažni smrček na njegovo šobo, ki je bila suha in vročična. Vedela je, kaj ga muči, a ga je kljub temu vprašala:

“Čakaš na gospodarico?”

Dečko je žalostno bolščal na blatno stezo, ki je vodila v dolino in zacvilil:

“Ja ... ne vem, kje bi morala biti.”

“Da se ji ni kaj zgodilo?”

“Najbrž se je kje zamudila.”

Vedel je, da se prej ali slej mora vrniti. Ni mogel verjeti, da bi ga mogla zapustiti po vsem tistem, kar sta preživela in pretrpela skupaj.

Poskušal je za trenutek zaspati, a se mu ni posrečilo. V gozdu na hribu so odpadale suhe veje, v dolini je sem in tja votlo zabobnelo. Nad glavo mu je zaplahutala šoja in predirno zavreščala v megleno pokrajino. Nemirno se je premetaval in včasih otožno pogledal Taro, ki je naslanjala gobec na njegovo ramo. Katerikrat je zacvilil in prekladal smrček z ene šape na drugo.

V nekaterih hipih je celo podvomil, če je hiša res prazna. Takrat se je pognal iz ute in s prednjima tacama praskal po vratih. Pri tem je obupano in onemoglo bevskal. Ko se je utrudil in ko se je zavedel svojega jalovega početja, se je spet stisnil k Tari. Ta mu je zmerom obliznila uhelj.

“Ni nič?”

“Nič!”

Popoldne je pogledala okoli hišnega vogala njegova znanka, mačka. Dečku so se za hip širše razprle oči. Takoj jo je prepoznal. Za njo sta capljala dva mladiča.

“Kje pa je tretji?” je pomislil Dečko.

Mačka se sprva ni upala približati utici. Opazila je bila Taro. Tudi ji ni ušlo, da je njen pasji prijatelj nerazpoložen. Ko pa se je prepričala, da ji Dečko nič noče in da jo samo ravnodušno gleda, je stopila k njemu. Zamijavkala je:

“Kaj ti je?”

Dečko je utrujeno zagodel:

“Bolan sem in čakam gospodarico.”

“Ti ubogi revež! ... Ali vidiš moja mladiča?”

“Vidim! Velika sta že ... Kje imaš tretjega?”

“Nič ne vem. Pred dnevi je kar izginil.”

“Čudno, da vsi kar izginejo ... Tebi mladič, meni gospodinja.”

“Bosta že še prišla.”

Mačka je odšla za mladičema, ki sta se potikala po bližnjem grmovju. Bala se je za njiju. Od daleč se je še enkrat ozrla v svojega prijatelja.

“Pozdravi se!”

Dečko je topo gledal na pot, ki je bila zavita v meglo. Tara je ob njem zaspala. Ni je budil, zato je raje premišljeval ...

Kaj neki je storil takega, da bi ga gospodinja zapustila? Kaj so res ljudje tako nevhvaležni do svojih zvestih štirinožnih prijateljev in varuhov? Kaj so imeli tudi tisti psički doli v kolnici take gospodarje, da se morajo zdaj sami potepati po svetu? Bilo mu je hudo, da bi najraje za zmerom zaspal. Kam pa naj bi sicer šel?

Ko pa je nenadoma malo bolj odprl oči, se je zdrznil. Tara je začutila njegov trzaj in se prebudila. Obliznila je njegov uhelj. Dečko pa je samo nepremično gledal predse in Tara je začutila, kako je začel opletati z repom. Toda Dečko se ni mogel ganiti.

Iz meglene zavese se je izluščila temna postava. Zdelo se je, kakor da se bolj opoteka kot hodi. Ni bilo mogoče uganiti, ali od slabosti ali od utrujenosti. Ni je bilo še mogoče videti v obraz. Toda Dečko je poznal to postavo in to hojo, ki je bila silno slabotna. Tedaj se je zaslišalo po hribu:

“Dečko! ... Ja Dečko! ... Kje si moj Dečko?”

Pasje telo je začelo drgetati, vsaka mišica v telesu mu je trepetala. Hotel je zacviliti, a se mu ni posrečilo. Glas v grlu ga ni ubogal.

“Dečkooo!”

Tara ga je začudeno gledala. Zdelo se ji je, da je opazila v prijateljevih očeh solze. Ni pa mogla dognati, ali so bile to solze žalosti ali sreče.

Ali pa morda solze zaradi prehrepenčega pričakovanja.

Čez čas se je prikazal srečen obraz utrujene popotnice, učiteljice Tine.

Komandir milice Jakob ni vedel, ali bi se jezil ali bi se smejal. In vendar mu je službena dolžnost nalagala, da mora biti trd in nepopustljiv. Ni se mu prav posrečilo, da bi obdržal strogi uradni videz, četudi se je trudil, da bi gledal na moč resno. Njegove oči so zrle prej radovedno kot pa preiskujoče. Njegov glas je zvenel v molu in se ni niti enkrat povzpел v dursko višino. Nervozno je potrkal s svinčnikom po mizi in vmes odgovarjal na telefonske klice, ki so ga ves čas motili ...

“Kaj naj napravim z vami?”

Pred njim so po vojaško vzravnani stali trije fantiči. Bili so več ali manj zanemarjeni in skuštrani, četudi so sicer bili za silo umiti. Hladnokrvno so gledali v komandirjev zlovoljen obraz in se držali tako, kakor da niso storili nič drugega, kot da so po nesreči razbili okensko šipo v stranišču.

“Kako je že tebi ime?” je vprašal komandir dolginskega fanta, ki je bil, kot je vse kazalo, “kapo” trojice.

“Lucijan.”

Komandir se je spomnil in nemo pokimal. Dvanajstletni fantalin, črn kot vran, kljub strogi vzgoji nepopoljšljiv pobalin. Ker so bili njegovi starši po ves dan na delu, je bil kar naprej na cesti, zakaj doma mu je bilo neznansko dolgčas.

“In ti?” se je komandir obrnil k rdečelasemu fantu.

“Kamilo.”

Komandir ga je na videz poznal. Tri leta mlajši od Lucijana, pegast, z

PASJELJUBJE

Mladinska povest

navzven štrlečimi uhlji, precej svojeglav, v njegovih temnih očeh se je zrcalila preprosta doбота.

“*Ti pa si?*” je vprašal najmlajšega kuštravca.

“*Mario.*”

Ja, to je bil sedemletni Mario, zmerom hudo skuštran blondinec s privihnjnim nosom, precej razcapan in nebogljen, toda z neko neverjetno težnjo, da bi vzbujal videz resnobe in možatosti.

Komandir Jakob si je pogladil od potu vlažne lase, dolgo motril fante pred seboj in si zraven mislil:

“*Koliko skrbi in sitnosti mi je nakopala tale družčina s svojim umišljenim pasjeljubjem!*”

Potem se je komandir naslonil vznak, se odhrkal in jih vzpodbodel:

“*No, zdaj pa povejte, kako je bilo?*”

1

Tisto zgodnje julijsko popoldne je bilo malo obmorsko mestece prava puščava. Sonce je neznansko pripekalo, tlak iz kamnitih plošč pa tako segret, da so bosonogi fantalini kar poskakovali na njem. Ura na slokem, starodavnem zvoniku je zateglo odbila sedem udarcev: prve štiri v višjem, vzpodbujajočem tonu, zadnje tri, za oktavo nižje, leno in dolgočasno, kakor da se je tudi nje oprijela vročinska omotičnost.

Ura je bila odbila tretjo.

Na glavnem trgu, na kamniti klopi ob fontani, pod mogočno, senčno palmo, je sedel devetletni Kamilo. S sivkastimi, sicer živahnimi očmi je utrujeno bolšal predse. Sem in tja si je pogladil rdečkaste kodre, ki so mu silili na čelo. Četudi je bil v zavetju palme, ga je vendarle oblival pot. Kadar si je z roko otrl potna pegasta lica, so njegovi umazani prsti pustili na njih temno sled.

Od morja je prihajal vonj po slani vodi. Golobi so posamično prifrftovali na rob vodnjaka, srknili nekaj požirkov in spet odleteli. Kamilo jih je radovedno opazoval.

“*Ste vi tudi žejni?*” jih je spraševal.

Fantu je bilo dolgčas. Poskušal je zažvižgati, toda iz izsušenega grla ni mogel spraviti niti glasu. Trg je bil kot izumrl. Nikjer ni bilo žive duše. Kamorkoli je pogledal, so Kamila pozdravljale zaprte polknice. Ljudje so

bili po kosilu legli k počitku. Iz bližnje gostilne se je slišal hrup gostov, ki so glasno gasili žejo. Nekdo je poskušal celo zapeti, a se mu ni posrečilo. Kamilo se je nasmehnil:

“Najbrž je tudi njemu prevroče.”

izza vogala se je prikazal miličnik Peter. Ozrl se je po puščobnem trgu, dvignil kapo in si z robcem obrisal vrat. Potem je spet pogledal na vse strani in si skrivaj prižgal cigareto. Ko je izpuhnil prve dime, je opazil Kamila. S počasnimi koraki je prečkal cesto in se napotil k vodnjaku. Ne da bi kaj rekel, je sedel k fantiču. Ko je še nekajkrat potegnil iz cigarete, je zaspano pogledal Kamila:

“Kaj pa ti, Kamilo?”

“Nič, tovariš Peter ... Vročje mi je.”

Miličnik je pokimal. Poznal je Kamila, saj sta si bila celo soseda. Imel ga je rad. Fant mu je včasih osnažil kolo. Zato je bil v pogovoru z njim sproščenejši kot z drugimi pobalini.

“Praviš, da ti je vroče? ... Tudi meni je ... Zakaj se pa ne greš kopat?”

Kamilo je zamahnil z roko in se nakremžil:

“Sem se že zjutraj ... Zdajle jih je pa v vodi toliko kot sardin v konzervi.”

Miličnik Peter je modro pokimal:

“Prav imaš! Jaz pa bi kljub temu zdajle rad skočil v vodo, pa ne morem in ne smem.”

“Vi ste pa res zmerom v službi.”

Varuhu reda je skomignil z rameni.

“Zmerom ne. Zadnji čas pa velikokrat, ker je nekaj naših na letnem dopustu.”

Kamilo je razumevajoče pokimal:

“Saj ... saj ...”

Iz bližnje gostilne se je zaslišal neznanski hrup. Miličnik je napeto prisluhnil. Med prsti je zmečkal ogorek in se dvignil. Rekel je:

“Zdaj grem pa malo pogledat tiste, ki jim je še bolj vroče kot nama.”

Kamilo se je nasmehnil, miličnik Peter pa mu je hudomušno pomežiknil:

“Priden bodi, Kamilo.”

“Bom!”

“Če boš imel zvečer kaj časa, malo obriši moj bicikel. Saj veš, kje je spravljen.”

“Vem. Zdrgnil ga bom, da se bo svetil kot zdajle tole sonce.”

In Kamilo je pogledal v nebo, da ga je zaščemelo v oči.

“Prav, bom že tako uredil, da ne bo zastoj.”

Fant je dolgo gledal za Petrom v letni službeni uniformi, ko je počasi

korakal proti gostilni. Sam pri sebi je pomislil:

“Ko bom jaz velik, že ne bom miličnik. In še v takšni vročini!”

V temni, ozki ulici, v katero nikoli ni posijalo sonce, se je razlegel žvižg. Kamilo je strmel v zgornje okence močno iztrošene hiše in čakal. Nihče se ni oglasil. Zabrlizgal je še enkrat, to pot močneje, da je šlo skozi ušesa.

Na oknu se je odgrnila pisana cunjca, ki naj bi bila zavesa. Pokazala se je čr nolasa kuštrava glava. Žive, razposajene oči so se iskrile.

“Kaj je, Kamilo?”

“Pridi dol!”

“Ne morem.”

“Zakaj ne?”

“Mama me ne pusti.”

“Kaj si pa spet ušpičil?”

Lucijan se je namuznil in se skrivoma ozrl, da bi se prepričal, če kdo ne prisluškuje. Polglasno je zaupal:

“Nič kaj takega ... Steklenico sem vrgel skozi okno.”

“Uh, ti neroda!”

Lucijan se je zarežal:

“Saj je nisem vrgel po nesreči ...”

“Kako pa?”

“Zabrisal sem jo v podgano, ki je prilezla na okno.”

“Podgano ... podgano, praviš?”

“Uh, koliko je pri nas podgan! ... Pa tisto ni bilo nič! Ampak steklenica je priletela mimo glave našega učitelja, ki je bil ravno pod oknom.”

“Ribariča?”

“Kakopak, Ribariča. Ta je začel kričati, kakor da se ves svet podira. Ko je prišla k oknu moja mama, jo je nadrl kot smrklo ... Joj, kako je kričal! Jaz sem dobil od mame dve klofuti in zdaj ne smem ven ...”

Kamilo se je prijel za glavo in sočutno zavzdihnil:

“Oh, ti revež!”

Lucijan se je zarežal:

“Eh, saj ni tako hudo! Se bom že kako izmazal!”

“Če boš mogel, pridi k fontani. Tam te bom počakal.”

Ko je hip za tem pogledal v okno, Lucijana ni bilo več tam. Hotel mu je spet požvižgati, toda tovariš je bil že pred njim. Molče mu je pomignil in jadrno sta jo odkurila po ulici za vogal. Ko sta bila na varnem, je Kamilo ves zasopihan vprašal:

“Si jo pobrisal?”

“Kajpa!”
“Kako si mogel?”
“Enostavno! Mama je klepetala s sosedo, jaz pa po prstih ...”
Od daleč se je zaslišal vreščec ženski glas:
“Lucijan! ... Lucijan! ... Ste ga videli, smrkavca? Le počakaj me, ko prideš domov! Glavo ti bom odtrgala.”

2

Žvižgajoč sta bosopetila po ozkih uličicah. Vajena sta bila teh starih labirintov, saj sta bila med temi zidovi rojena. Tudi če bi ju sredi noči z zavezanimi očmi odložil v katerem koli zabitem koncu tega mesteca, bi se pri priči znašla. Čez čas je črnolasi Lucijan, ki je bil dve leti starejši od Kamila, vprašal:

“Kam pa greva?”
“K Mariu.”
“Kje pa je?”
“Na molu.”
“Je spet vrgel svoj trnek?”
“Ne. Prejle sem ga videl. Od daleč mi je pomahal, pa nisem mogel k njemu ... Zdel se mi je nekam žalosten. Kakor da se mu je nekaj hudega zgodilo.”
Lucijan se je ustavil in vprašujoče pogledal tovariša.
“Da niso njegovo mamo spet odpeljali v bolnico ... kot zadnjič?”
Kamilo je stresel z glavo.
“Ne, tako hudo najbrž ni. Nekaj mi je z roko namignil in ne vem, kaj mi je hotel povedati. Mislim, da je šlo za njegovega psička Miškolina.”
“Ga ni imel pri sebi?”
“Ne, sam je bil.”

Ko sta stekla po ozki kamniti uličici, ki se je strmo spuščala k morju, sta takoj zagledala Maria. Sedel je na molu, na izlizani skali, in z nogami zamišljeno bingljal nad morsko gladino. Vodna gladina je bila rahlo vzburkana. Mario ju ni takoj zapazil. Brez besed sta vsak z ene strani sedla poleg njega. Radovedno sta ga gledala.

“Kaj je, Mario?”
“Ah, nič!”

Opazila sta, da ima objokane oči.

“Kje imaš Miškolina?”

Mario je s solznimi očmi sledil ladji, ki je daleč na odprtem morju plula v neznanu. Potem je povesil oči in zasmrkal:

“Miškolina ni več. Zastrupili so ga.”

Lucijan je planil.

“Kdo?”

Mario je nemočno skomignil z rameni. Ozrl se je proti središču mesta.

“Tisti, ki nastavljajo strup podganam in mišim.”

Fanta sta ga sočutno pogledala.

“Ni mogoče?”

Mario je zamišljeno pokimal.

“Na našem dvorišču so nastavili strup in nam prej niso čisto nič sporočili ... Danes zjutraj smo pod stopnicami našli mrtvega Miškolina.”

“O, barabe!” je ušlo Lucijanu in se prestrašeno ozrl okoli sebe. “In kaj si naredil z njim?”

Mario je otožno zakrnil z rokami.

“I, kaj! Za hišo sem skopal jamo in ga zagrebel ... Tako prijazen psiček je bil. Na grob sem mu napisal: Tu počiva psiček Miškolin, ki je bil od strupa hin!”

Kamilo se je trpko nasmehnil:

“Lepo si napisal!”

Lucijan je vprašal:

“So še katerega zastrupili?”

Mario je žalostno pokimal:

“Naši sosedi so uničili tri mačke, mizarju Tonetu pa čistokrvnega volčjaka.”

Lucijan se je zgrozil:

“Dinga?”

“Ja, Dinga, tistega, ki te je nekajkrat podrl. In pravijo, da je še več drugih živali tako končalo.”

“Mejduš!” je izbruhnil Lucijan in stisnil pesti.

Kamilo je strmel v razburkano morsko gladino in krvavo resno rekel:

“Fanta, tako ne bo šlo naprej. Nekaj moramo storiti.”

Tovariša sta ga osuplo gledala. Lucijan ga je dregnil:

“Pa kaj?”

Kamilo je zamišljeno pokimal svojim mislim:

“Psičkom moramo pomagati.”

Mario je izbuljil oči:

“Kako?”

Kamilo se je razživel in začel razposajeno zvoniti z nogami. Govoril je:
"Nekaj kolosalnega mi je šinilo v glavo. Res, da so lastnikom psov in mačk zabičali, da morajo živali držati doma zaprte, vendar se jih kljub temu še vedno veliko brez varstva potika po cestah in trgih. Vse te potepince bomo polovili. Če ne bo šlo drugače, jih bomo vzeli na silo. Njihovi gospodarji nam bodo še hvaležni za to."

Kamilo je zamahnil z roko.

"Ne skrbita! To je najmanjša skrb. Nekaj hiš naprej od naše je stara, na pol podrta bajta. Nihče ne živi v njej. Okoli te podrtije je visok in debel zid. V kleti je velik prostor z lesenim podom. Okna, ki so umrežena z železnimi rešetkami, gledajo samo na notranje dvorišče. Če bodo živalce lajale, jih ne bo mogel nihče slišati. Tam bodo psički na varnem."

Mario je plosknil z rokami.

"Sijajno, Kamilo!"

Kamilo je stal, si z rokami stepel hlače in naročil:

"Zdaj pa, fanta, znesimo vkup kar največ slame, starih cunj, žaganja in sena v tisto klet. Od doma znesimo vse vrvice in jermene, ki so pri hiši."

Kamilo je nejeverno zmajeval z glavo:

"Kako neki si se na to spomnil?"

Kamilo je pljunil v vodo:

"Kar naenkrat!" Navdušeno ju je pogledal: "Kot vidim, sta za to ... Prav! Pojdimo, da si napravimo zanke."

Skočili so pokonci in odžvižgali v stari del mesta.

3

Trije fantalini so sedeli na porušenem zidu, ki je še ostal od starodavne hiše. Od tod, s tega malega trga na križišču, so imeli kot z opazovalnice čudovit pregled na vse uličice, ki so se stekale vanj. Ne daleč od njih je stala krčma, v kateri je hrumelo. Z nemirnimi pogledi so švigali na vse strani. Niso doglo čakali, ko so zaslišali drobno bevskanje.

Napeli so ušesa. Lucijan je z glavo namignil proti ulici, ki se je vila levo od njih:

"Poglejta tistega starega z njegovim cuckom!"

Vsi trije so pogledali v naznačeno smer. Starejši gospod je s palico v roki

počasi drsel po popločenem tlaku. Majhen črnodlakav psiček se mu je vrtel pod nogami in z gobčkom lovil konico njegove palice. Zraven je razposajeno bevskal.

"Joj, kako luštna živalca!" je glasno ušlo Mariu. "Skoraj tak je, kot je bil moj pokojni Miškolin."

"Ne kriči!" ga je posvaril Kamilo. "Pazita! Tale mož bo zavil v krčmo in psa bo pustil zunaj."

Lucijan si je s priprtimi očmi ogledoval prihajajočega človeka s psičkom. Pokimal je:

"Starega poznam. Ali vesta, da je upokojeni učitelj?"

Mario ga je začudeno pogledal:

"In kaj potem?"

Kamilo je zamahnil z roko:

"Saj ne gre za starega. Gre za psa." Pogledal je Lucijana in mu namignil: "Brž ko bo izginil v lokal, odpelji psa."

Lucijan je bebasto odprl usta.

"Kdo? Jaz?"

"Ti, Lucijan! Saj imaš zanko?! A, je že zavil noter!"

Stari gospod se je za hip ustavil pred krčmo in strogo pogledal psa. Sklonil se je nadenj in mu dobrohotno požugal. Kazalo je, da mu je zabičal, naj ga počaka zunaj. Psiček je migal z repom in ga otožno gledal. Ko je gospodar stopil v krčmo, je živalica nekaj časa začudeno strmela v zaprta vrata, potem pa jadrno odskakljala za prvi vogal.

Lucijan se je previdno ozrl okoli sebe. Njegova tovariša sta ga radovedno opazovala. Kamilo je breskrbno požvižgaval, Mario pa je sikal:

"Hitro opravi, Lucijan! ... Brž!"

Lucijan se je počasi približeval psičku. Ta je obvohal travo, ki je rasla ob zidu. Fant mu je začel nežno prigovarjati:

"Karo! ... Karo! ... Ta-ta! Ta-ta! ... Ja, ja, priden, Karo. Daj tačko, mali!"

Psiček je naposled dvignil glavo. Nekam zvedavo je gledal fanta. Sumljivo je obračal glavo, kakor da bi hotel preceniti njegove namere. Komaj se je živalica ovedla, že je imela zanko okoli vratu. Živahno je obliznila Lucijanu roko.

"Hop! ... Je že moj!"

Kamilo je zavpil:

"Zdaj pa teci! Odženi ga za vogal, kot smo se domenili."

Lucijan je povlekel za povodec in stekel za vogal. Še prej pa je naročil:

"Pridita za mano!"

“Eno porcijo rib s krompirjem ... Dušena govedina s solato ... Kranjska klobasa s krompirjem ... Njoki z golažem ...”

Lucijan je globoko zavzdihnil:

“Joj, kako bi se vse to prileglo našim psičkom!”

Julka je stopila k Lucijanu in mu šepnila:

“Počakaj malo! Stopi skozi vrata in se postavi tako, da ne boš skladiščniku na poti. Prinesla ti bom krožnike z ostanki. Imaš posodo?”

Lucijan je kar poskočil:

“Uh, kar tri kante imam!”

“Toliko? Kam boš s toliko košte?”

Lucijan se je posiljeno nasmehnil in odgovoril:

“Moj pes je razvajena živalca ... Zakaj mu ne bi postregel s tremi različnimi obroki? ... In tudi, kar ne bo pojedel za kosilo, bo imel za večerjo.”

Julka je nejeverno odmajala z glavo:

“Ti si pa res ena velika prismoda! No, zdaj pa brž poberi, kar ti je vseč in hitro izgini! Glej, da te ne bo kdo videl!”

“Ne skrbi!”

Čez nekaj minut je Lucijan že nesel tri polne pločevinaste posode psičkom.

Na drugem koncu mesteca je obratovala Delavska menza št. 1. Preprosti abonenti v delovnih oblekah so sedeli za dolgimi mizami brez prtov in nestrpno čakali strežajke, ki so stregle, kakor da bi se jim sanjalo. Nekateri neučakanci so tolkli s pestmi po mizi in hrupno negodovali:

“Zgani se, pupa, da bi te oštija! So ti roke in noge zaspale?”

Brhka strežajka se jih je po svoje otepala:

“Saj ne gori, vražja pokora! Menda nisi sam na tem božjem svetu, ko si tako siten?”

Lačen neučakanec pa je bil še bolj hud:

“Tudi če bi bil sam samcat na tem svetu, tebe žene ne bi vzel za svojo. Saj bi poginil od lakote.”

“Drugega tudi zaslužil ne bi.”

Mario je stal v jedilnici, ob okencu, skozi katerega so iz kuhinje podajali naročene jedi. Fant je opazoval svojo mamo, ki je pri štedilniku odkrivala pokrovke na loncih in kozicah, poskušala jedi in zraven urno nalagala na krožnike različne obroke. Zajetna, črnolasa ženska še ni bila opazila svojega sina. Svoji mlajši pomočnici, drobnemu, krhkemu dekletcu, je kar naprej naročala:

“Krompir še posoli! Premešaj obaro! Glej, da se ti telečja pečenka ne prižge!”

Ko se je kuharica nenadoma ozrla k okencu proti jedilnici, se je zavzela. Opazila je svojega fanta, ki je kukal v kuhinjo. Stopila je k okencu.

“Kaj pa ti? Si bil kaj doma?”

Mario je pokimal:

“Sem, mama.”

Mati je zahvalno dvignila roke:

“Čudež božji! Potepuh salamenski! Si našel moje sporočilo?”

“Seveda sem.”

Mati je očitajoče pokimala:

“Prava sramota, da živiva skupaj, pa si morava dopisovati, kakor da bi bila jaz tu, ti pa v Avstraliji! Si nesel tisti paket stricu?”

Mario je zamahnil z roko:

“O, kdaj že! Že pred dobro uro sem ga odnesel.”

Mati ga je nejeverno pogledala.

“In kaj je rekel stric?”

“Nič. Zahvalil se je, mi dal pet kovačev in naročil, da se čim prej oglasiš pri njem.”

Mati je zadovoljno pokimala in mimogrede pogledala na lonce.

“Prav ... Po kaj pa si pravzaprav prišel?”

Mario je počasi izmencal:

“Imaš kaj ostankov jedi?”

Mati se je zgrozila:

“Kaj si prišel že tako daleč, da boš žrl ostanke?”

Mario je odmahnil z roko:

“Saj ni zame, mama.”

“Za koga pa?”

“Za psička ... za Flokija.”

“Strela božja! Menda nisi privlekel domov kakšnega cucka?”

Mario je živahno odkimal.

“Kje pa! Neki ljudje, ki so odpotovali, so me prosili, naj poskrbim za njihovega psa. Lep pes je, toda lačen je kot ... kot pač vsak pes.”

Mati ga je razumevajoče pogledala:

“No, se boš vsaj malce potolažil, ko so ti ugonobili tvojega Miškolina. Kaj bi pa rad?”

Sin je stegnil roko, dvigal prste drugega za drugim in našteval:

“Če imaš kaj juhe, krompirja, kakšne kosti ali koščke mesa.”

Mati mu je skrivaj namignila:

“Pridi od zadaj in boš dobil, kar boš hotel.”

“Hvala, mama!”

Mario je kot blisk stekel na cesto, nato pa okoli vogala menze k zadnjim vratom. Iz skritega kota je izvlekel veliko pločevinasto posodo in jo postavil na prag. Tam so ga že čakali krožniki, na katerih je bilo polno ostankov jedi. Kar z roko je začel polniti posodo in se zraven smehljajal. Mati ga je radovedno opazovala:

“Križana gora! Kje pa si staknil tako veliko kanto?”

“V naši drvarnici.”

“Si jo pomil v vroči vodi?”

“Se razume.”

Mati je odmajevala z glavo:

“Kako velik pa mora biti tisti tvoj pes, da mu toliko neseš?”

Mario se je prijel za glavo.

“Uh, strašansko velik je. Kot kakšno tele.”

Mati je pobožno sklenila roke:

“Bog se usmili tebe in tvoje zverine! Kaj nisi mogel dobiti takšnega, kakor je bil tvoj Miškolin?”

“Saj Floki ni moj, mama, dali so mi ga samo za nekaj časa v varstvo. Sploh pa takšnega psička, kakor je bil moj Miškolin, ni nikjer več na svetu.”

Mati je žalostno pritrdila z očmi in z glavo.

“To je res! Zdaj pa le pojdi! Veliko dela imam.”

“Hvala lepa, mama!”

Ko je odbosopetil, obložen z zvrhano pločevinasto posodo, je mati govorila za njim:

“In pazi na tistega tvojega psa! Sam veš, kako je bilo z Miškolinom. Zadnje čase, tako pravijo, psi nekam čudno izginjajo. Kot da bi se vdirali v zemljo. Sliši se, da jih neka tolpa ugrablja ali ugonablja. Čuvaj ga!”

Mario jo je od daleč potolažil:

“Moj Floki ne bo od strupa hin, kot je bil Miškolin.”

7

Komandir milice Jakob je sedel v svojem uradu. Pomežikoval je v za silo zavešeno okno, skozi katerega so že vdirali topli zgodnje dopoldanski žarki.

Slutil je, da bo čez kako uro, dve spet pritisnila neznosna julijska vročina. Lagodno je prebiral poročilo nočnega dežurnega, ki je bilo dokaj nezanimivo. Pri branju se je nekajkrat zapačil in večkrat zazehal. Prižgal si je cigareto in z užitek izpuhnil prve dime proti stropu.

Potrkal je. Komandir se je zdrznil, kakor da bi ga kdo zmotil iz ne vem kakšnega globokega premišljevanja. Oglasil se je:

“Naprej!”

Hip zatem je vstopil slok miličnik in strumno pozdravil. Komandir se mu je nasmehnil:

“Kaj je novega, Stane?”

Miličnik Stane je stopil bliže h komandirjevi mizi in z noslajajočim glasom rekel:

“Nič posebnega, tovariš komandir. Vprašat sem prišel, kaj naj naredim s starim Čričkom.”

Komandir se je popraskal po vratu in stresel z glavo:

“Prekleti pijanec! Se je zdaj umiril? Kaj pa zdaj počne?”

Miličnik je skomignil z rameni in se skrivenčeno nasmehnil:

“Nič ... kar naprej me sprašuje, kdaj ga bomo ustrelili. Zraven se pa reži kot pečen maček. Ponoči pa se je nalašč pomočil na prične.”

Komandir Jakob je vprašujoče dvignil oči. Usta so mu od osuplosti ostala razprta.

“Kaj? Pomočil se je? Potemtakem se še vedno ni streznil?” Za hip je pomislil, nato pa ukazal: *“Priskrbi mu cunjjo in naj pri priči pobriše svojo nesnago! Potem pa ... potem pa ga vrži ven!”*

Miličnik je zamrmral: *“Razumem!”*, salutiral in odšel.

Čez čas je spet potrkal na vrata, to pot nežno in boječe. Vstopila je uradnica Marjuča Pertotova. Koketno se je poklonila in zbegano ostala pri vratih. Bila je vsa v belem. Videti je bila razburjena, v roki je med prsti mečkala pisano torbico in povešala oči. S hudo zardelim obrazom je s težavo izdabila:

“Oprostite, tovariš komandir!”

Komandir Jakob se je nasmehnil njeni zadregi. Skušal jo je opogumiti:

“Kaj bo dobrega, tovarišica?”

Marjuča je z velikansko muko zajecljala:

“Prišla sem vprašat, če mi lahko pomagata.”

Komandir ji je ponudil stol, ki je stal ob pisalni mizi, in se lagodno naslonil vznak:

“Izvolite sesti, tovarišica. Kaj se vam je zgodilo?”

PISATELJ O SVOJEM ŽIVLJENJU*

Sanjalo se mi je, da sem umrl. Toda to dejstvo ni bilo najstrašnejše. S svojimi lastnimi očmi sem opazil med kupi vencev (med njimi je bil največji in najlepši venec sindikalne podružnice!) majhnega in vnetega govornika in s svojimi lastnimi ušesi sem moral poslušati njegov vneti govor o mojem življenju. Ker sem se zjutraj zbudil, ga lahko skoraj dobesedno ponovim:

Starši so mu povedali, da tudi v krstnem listu piše, da se je rodil 30. aprila 1920 v Medvodah.

Ker mu rojstna vas, ki so mu jo izbrali njegovi starši, ni bila všeč, se je odpravil takoj na pot (s pomočjo staršev, seveda) na Primorsko. Prve nezavestne vtise o življenju in o svetu je doživljal v Gorici in Trstu. Spominov na otroška leta ni imel mnogo. Omenil bi le njegovo prvo srečanje z maškarami (prvi znaki paničarstva!), prve pretepe s sosedomi otroki (prvi znaki borbenosti), kopanje pri Sv. Nikolaju, kjer se je na veliko skrb njegovih staršev za štiri ure izgubil (prvi znaki potepuštva!) in pa njegovo otroško trditev, da bo kot odrasel državljani "vse knjige popisal" (prvi znaki domišljavosti!). Ker ga niso hoteli dati v italijanske šole, je odšel krotit svoj nemirni značaj v ljubljanski zavod Marijanišče. Tam so mu s krepkimi udarci po goli zadnjici uniformirane nune sedem let vcepljale prvo šolsko modrost, tam je bil strasten ministrant, tam je zaradi prepogostih molitvenih ur in nečloveških postopkov zasovražil duhovnike, verski fanatizem in jezuitsko vzgojo. Ni pa bil pasiven element. Ker je v afektu zalučal svojemu prefektu v glavo "Življenje svetnikov" (prvi znaki anarhizma!), so ga nečloveško izključili iz zavoda. Spet je živel s svojo materjo in ji s svojim nemogočim značajem grenil življenje. Obiskoval je klasično gimnazijo v Ljubljani, ker pa je sovražil latinščino in predmete, ki spadajo v arhiv, kar pa je popolnoma nezdržljivo s takratnim pojmovanjem izobrazbe, so ga izključili iz gimnazije z motivacijo, da je ukradel nalivno pero in da pripoveduje nespodobne šale. Rad ali nerad je moral oditi na meščansko šolo, robinzonadil po viškem Logu, igral na odru viškega Prosvetnega društva in jezil svojo okolico. Gledališče ga je že v ljubljanskem zavodu Marijanišče zelo privlačilo in sam se je spominjal, kako je tam nekoč igral v neki mladinski katoliški tendenciozni igrici vloge krutega

boljševika (kakšen paradoks za komunista!). Po končani meščanski šoli je hotel postati učitelj (kdo ve, kaj mu je padlo v glavo!). Ker pa je bilo takrat učiteljišče leglo klerikalizma, mu to ni uspelo. Izkoristil je edino možnost, da se je vpisal na arhitektonsko-gradbeni oddelek Srednje tehnične šole, ki jo je končal leta 1942. Da ga ta študij ni zanimal, se razume, dasi ni bil najslabši učenec. Dejstvo pa je, da je pod svojo risalno desko vedno skrival budnim profesorjevim in materinim očem kako leposlovno delo. Že kot študent je prebral vsega Cankarja (če ga je v celoti razumel, ne ve nihče!), Dostojevskega, Tolstoja, Dickensa, da ne govorimo o domačih klasikih, ki jih je požiral. Posebno rad pa je vohljajal po knjigah, ki so obravnavale socialno zgodovino človeštva.

Pisati je začel že z desetim letom in to v rokopisno glasilo gimnazijcev ljubljanskega zavoda Marijanišče. Nato pa je bil na viški meščanski šoli pobudnik in urednik dijaškega glasila *Brstje*. Ko bodo skrbni bodoči znanstveniki kdaj urejali njegovo zbrano delo, si ne bodo mogli s temi deli dosti pomagati. Vse skupaj je bilo nebogljenost jecljanje, ki nima z današnjim genialnim delom nobenega stika.

Po prvem polletju šolskega leta 1941/42 je pobegnil od risalne deske v partizane, kjer je bil najprej pomočnik kuharja, nato pa borec, intendat, politkomisar čete in bataljona, propagandni referent Gubčeve brigade. Ni bil heroj, pa tudi paničar ne!

Njegovi temperamentni recitaroski nastopi na partizanskih mitingih, ki jih je navadno sam organiziral, so ga prignali v Črnomelj, kjer je postal komisar SNG. Mirno življenje na osvobojenem ozemlju pa ga ni zadovoljilo, zato je odšel za komisarja Frontnega gledališča VII. korpusa, ki se je prav tedaj ustanavljalo. Ne moremo trditi, da bi bil genialen igravec, bil pa je toliko temperamenten, da je znal iz vloge nekaj napraviti.

Po vojni je bil z režiserjem Zvonetom Sintičem angažiran pri SNG v Ljubljani. Ker pa je gledališče visoko cenil, se je zaradi svojega kroničnega manjvrednostnega kompleksa tega angažmaja ustrašil in pristal v Radiu Ljubljana, kjer je do nedavnega vršil dolžnost dramaturga radijskih iger. Delo v radiu ga je prisililo, da je začel sam pisati, dasi tudi v partizanih tega ni zanemarjal. Opazil je, da pišejo o partizanih vsemogoči ljudje neverjetno suhe in nemogoče stvari. Ker pa je on sam partizanstvo doživljal zelo intenzivno in ker je imel že nekoliko prakse v pisanju, je sam prijel za pero. Napisal je nekaj lepih oddaj in radijskih iger o partizanski borbi (vsaj ljudje, ki so jih poslušali, tako trdijo!). Ker je uspel in ker je neprestano dobival vzpodbude,

češ da zna ujeti na papir partizansko vzdušje, se je lotil drame in romana, ki bo najbrž za vedno ostal nedokončan. Nепrestano so mu očitali, da se je loteval samo partizanske tematike in da se je bal sodobne stvarnosti. Pred tem čudnim očitkom se je zagovarjal tako, da dokler ne bo res kaj dobrega napisal iz časov NOB se ne bo lotil neposredne sedanjosti.

Že takoj po vojni se je vpisal na filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študiral primerjalno književnost in literarno teorijo. V alternativi med znanostjo in umetnostjo se je odločil za umetnost.

Ker je bil velik ljubitelj pijače in žensk, kar pa vedno ni bilo združljivo z nemotenim opravljanjem službe, so mu v Radiu Ljubljana odpovedali službo z motivacijo, da je mesto dramaturga v Radiu Ljubljana ukinjeno. Odhitel je k morju in bil leteči reporter v Radiu Koper. Njegovo delo kaže ...

Tu sem se zbudil in se dolgo rahlo muzal ... Kdaj bom umrl, ne vem. Primorsko sonce mi vžiga nesmrtno pobude za optimizem!

Vasja Ocvirk

Pisatelj s sestro Sonjo in očetom Francetom Bevkom.

* Ponatis iz 4. številke gledališkega lista Prešernovega gledališča v Kranju, 1955.

SPREMNA BESEDA

Popotovanje v svet odraščanja ali iskanje samopodobe

Vsi vemo, da imajo otroci radi živali. Kdo med nami ni prosil staršev, da bi mu dovolili imeti doma čisto pravega, živega kužka ali muco, ali vsaj hrčka, ribico, papagaja, kanarčka ali kakšnega drugega ptička. Posebno psičke in muce je tako lepo božati, nobena plišasta igračka ne more nadomestiti tega toplega občutka. In tako pametni so, ko se z njimi spoprijateljiš. Gledajo te, te razumejo, z njimi se lahko pogovarjaš, so tvoji zvesti prijatelji, ki te nikoli ne izdajo in so vedno prisrčno veseli, ko se jim približaš. Včasih te lahko celo branijo pred nepridipravi, s katerimi si se sprl na dvorišču, tako da se te vsi bojijo. Če ostaneš doma sam, te s tvojim prijateljem ni strah, ko se v sobo prikradejo večerne sence.

Nobeno prijateljstvo pa ne nastane samo po sebi kar čez noč, razvije se postopoma. Tudi s kužkom se je treba seznaniti, spoznati njegove navade in njegov značaj. Ko se pričnemo zblíževati, odkrivamo svet, zakonitosti in pojave, ki so podobni našim izkušnjam. Pogosto v njegovih pripetljajih prepoznavamo svoje dogodivščine in nerodnosti, tako da se nam zdi, kot bi videli sebe.

Pisatelj *Vasja Ocvirk* (1920-1985) je opisal takšno doživljanje v svoji povesti *Dečko*, ki je v tej knjigi prvič objavljena. Obstaja pričevanje, da je pisatelj našel motiv v kraju, kjer je preživel svoja zadnja leta. Tik pred drugo svetovno vojno je v Šempetru pri Gorici, v dvorcu grofov Coronini njihova psička skotila nemškega ovčarja. Niso ga marali, ker so vedeli, da bo pes postal prevelik, ko bo odrasel. Za svojega ga je vzela njihova znanka. O svojih dogodivščinah s svojim štirinožnim prijateljem je pripovedovala pisatelju, ki je imel pse zelo rad. Tako je ta kužek postal osrednji junak – Dečko, ki ga bralec spremlja na njegovi poti odraščanja in dozorevanja od majhnega nebogljenega kužka do odraslega psa, ki je srečno zaljubljen v psičko Taro. Njegova gospodinja je starejša učiteljica Tina, sama živi v odmaknjeni hiši na robu gozda nad večjim krajem, kakršnih je v naši domovini veliko, spominja pa lahko tudi na Šempeter pri Gorici. Maček Marko in kuža Dečko ji delata družbo. Marko je že starejši, izkušen in tako nehote postane vzgojitelj Dečka. Slednji ga občuduje in sploh ne ve, da se mačke in psi sovražijo, tako da na to pozabi tudi Marko, čeprav se mu zdi Dečko otročji in pokroviteljsko sprejema njegovo neizkušenost. Pred nami se vrstijo dogodivščine, ki so polne topline in pogosto izvabijo naš nasmeh. Dečko se uči, spoznava svet okoli sebe kot vsak otrok med svojim odraščanjem in pri tem nehote napravi marsikatero

neumnost, je neroden, smešen. Neko jutro presenečen odkrije, da je ves svet odet z belo odejo, v katero se pogrezajo njegove tačke, in presenečen hlasta za snežinkami, ki naletajo spod neba. Si predstavljate psa, ki se po navodilih mačka skuša naučiti plezati? In kaj naj počne pes z mrtvo miško, ki mu jo velikodušno pokloni maček Marko? Preseneti nas, da ima naš pasji junak raje krompir kot meso, zabava nas, ker je vzornik tega psa maček, radoveden je in povsod vtika svoj smrček, ni zamerljiv in hitro pozabi na hudo, pogumno prenaša bolečine. Kljub vsej zvedavosti in odprtosti, da bi vase posrkal vse, kar ga lahko obogati, odkriva tudi meje. Psi pač ne morejo plezati, mačke ponoči dobro vidijo, on pa ne. Tudi življenjski ritem ima drugačen kot njegov mački vzornik, ki se ponoči potepa, podnevi pa dremucka.

Kmalu učiteljica Tina vzame Dečka v uk in vsak dan ga po dve uri učiti veščin, ki jih mora poznati vsak spodoben pes. Brezskrbno otroštvo se je izteklo, ni se pa še končalo Dečkovo odraščanje in dozorevanje, spoznavanje življenja in nabiranje izkušenj, ki nas na koncu pripeljejo do zrele modrosti. Toda pri tem se postavlja vprašanje, kaj ostane od nas in naše razigranosti po tem brušenju, ki ga predstavlja vzgoja in življenje samo. Je dozorevanje istočasno tudi osrečevanje? Kdaj smo bolj pristni, ko nas še niso oblikovali ali potem, ko smo podobni vsem drugim?

Ob opisovanju Dečkovega učenja vsakdanjih spretnosti, pisatelj zna dodati še dodatne razsežnosti. Počasi se nam odpira vpogled v Dečkov značaj. Pravzaprav gre za upodobitev, kako se oblikuje značaj, kako se navezuje stike in spletajo globlje vezi z bližnjimi, kako se je treba vključiti v družbo okrog nas in kje so meje prilagajanja. Čeprav ima Dečko večino potez povsem podobnih drugim kužkom, ima tudi vrsto posebnosti, ki ga delajo drugačnega od drugih vrstnikov. Že ime Dečko je nekoliko nepričakovano. Po eni strani tako pravimo tistemu, ki je "fejst fant", istočasno je to sopomenka za besedo fant in malo nenavadno je, da psa imenujemo fant, toda domnevati je mogoče, da je pisatelj to storil namenoma, saj je tako opozoril, da tako odraščajo tudi ljudje. Pasje dogodivščine so marsikje le preoblečena izkustva samosvojega fanta, ki se je iz rosnega otroštva prebijal v življenje brez očeta.

Čeprav pisatelj nikoli ne pozabi, da je osrednji junak pes Dečko, se vseeno zdi, da je eno izmed osrednjih sporočil naše pripovedi prav spoznavanje, kako različen je vsak izmed nas in kako težko je ohraniti lastno osebnost v stikih z drugimi. Če primerjamo pisateljev kratki življenjepis, ki ga je sam napisal za 4. številko gledališkega lista ob uprizoritvi svoje komedije *Tretje ležišče* v Prešernovem gledališču v Kranju decembra 1955. leta (dodan je tej knjigi), ali pa njegovo delo *Smeh v klavzuri* (Ljubljana, Mladinska knjiga 1961), se nam

nehote vsiljuje primerjava nekaterih potez pisateljevega značaja in tistega, kar doživlja Dečko na poti svojega odraščanja:

»Spominov na otroška leta ni imel mnogo. Omenil bi le njegovo prvo srečanje z maškarami (prvi znaki paničarstva!), prve pretepe s sosedovimi otroci (prvi znaki borbenosti!), kopanje pri svetem Nikolaju, kjer se je na veliko skrb njegovih staršev za štiri ure zgubil (prvi znaki potepuštva) in pa njegovo otroško trditev, da bo kot odrasel državljan "vse knjige popisal" (prvi znaki domišljavosti!). Ker ga niso hoteli dati v italijanske šole, je odšel krotit svoj nemirni značaj v ljubljanski zavod Marijanišče. Tam so mu s krepkimi udarci po goli zadnjici uniformirane nune sedem let vcepljale prvo šolsko modrost, tam je bil strasten ministrant, tam je zaradi prepogostih molitvenih ur in nečloveških postopkov zasovražil duhovnike, verski fanatizem in jezuitsko vzgojo. Ni pa bil pasiven element. Ker je v afektu zalučal svojemu prefektu v glavo 'Življenje svetnikov' (prvi znaki anarhizma!), so ga izključili iz zavoda. Spet je živel s svojo materjo in ji s svojim nemogočim značajem grenil življenje.«

Tako sega tudi opisovanje Dečkovega odraščanja od zunanjih, manj pomembnih, a smeh zbujajočih potez, preko oblikovanja "pozitivnih" lastnosti, ki slonijo na splošnih vrednotah, pa do tistega, kar vodi h globljim vprašanjem o ljubezni, prijateljstvu, smrti in medčloveških odnosih. Gre za drobne, hudomušno opisane dogodke, s katerimi se srečuje vsakdo, ki odrašča in spoznava življenje okrog sebe: ne sme se tacati po gredicah in pohoditi cvetic, nauči se, da je treba odraslim pomagati in prevzeti tudi dolžnosti, nauči se prinašati drva, iskati izgubljene predmete, zna čuvati in opozoriti gospodinjo, ko se domu približa tujec ... Iskanje svojega mesta v življenju ga pripelje tudi do trpkih spoznanj: otroci so lahko tudi hudobni, ljudje tudi streljajo in pobijajo tiste, ki jih imamo najbolj radi. Življenje je polno nevarnosti in pogosto ga spremlja pomanjkanje.

Dečkovo dozorevanje v postavnega mladega volčjaka je na nek način podobno tistemu nabiranju življenjskih izkušenj, ki je skupno vsem nam in seveda tudi pisatelju. Njegovo življenjsko pot je zaznamovalo pomembno zgodovinsko obdobje, ko so se številni Slovenci z orožjem uprli tujim okupatorjem, ki so med 2. svetovno vojno zasedli našo domovino, in so se vključili v narodnoosvobodilni boj partizanov. Med njimi je bil tudi pisatelj *Vasja Ocvirk*, sin Franceta Bevka, pomembnega pisatelja in enega vodilnih primorskih borcev za osvoboditev Slovencev izpod fašističnega jarma. Vsakogar, ki je bil vključen v to dogajanje, so ta leta zaznamovala za vse življenje, zato ni čudno, da je tudi pisatelj postavil večji del povesti v ta okvir. Najprej se le od daleč oglašča odmev streljanja, potem pa se naenkrat

znajdejo sredi vojne vihre tudi naši junaki. Doživijo nasilje, se priključijo partizanom, okusijo življenje v partizanskem taboru, kot ilegalci zbirajo podatke o okupatorjevih namerah, sodelujejo v obveščevalni akciji, ki je polna nevarnosti in napetih zapletov. Če upoštevamo, da je imel pisatelj pred očmi psa, ki naj bi bil doma v Šempetru pri Gorici, potem lahko pripoved beremo tudi v povezavi s tistim, kar se je dogajalo v teh krajih pod nemško zasedbo po zlomu fašistične Italije.

Prikazovanje tega napetega dogajanja pa ima posebne značilnosti. Pisatelj ostaja zvest izhodiščnemu položaju in vseskozi upošteva, da opisuje Dečka, ki je pes in torej ne more razglablјati o političnih ocenah in idealih. Kljub temu občuti vse hudo, ki ga prinaša vojna: pomanjkanje, krute napore, doživlja nasilje, izpostavljen je življenjskim nevarnostim, včasih v svoji neizkušenosti ravna neodgovorno lahkomišlјno, znajde se v številnih pasteh, je ranjen, izčrpan, izgubi prijatelje, ločijo ga od najbližjih. Vse to pa se plete brez osmišljanja. Nikjer ni razlage tega dogajanja in ne najdemo opevanja idealov, zaradi katerih so ljudje prenašali vse hudo.

V času, ko je delo nastalo, je bilo to dokaj nenavadno, saj so bili vzorci pisanja in upodobitve zelo togi, od pisatelja se je pričakovalo, da bo bralca prepričeval o veličini narodnoosvobodilnega boja in črno belo slikal okupatorje, oziroma partizane. Rahla sled takšnih pričakovanj je sicer vidna tudi v naši povesti, vendar bolj izstopa Dečkova izgubljenost v tem dogajanju. Vanj je vključen, ne da bi lahko izbiral, ne da bi razmišlјal o krivicah in boljšem življenju, za katerega se spleča žrtvovati. Kruta resničnost preprosto je, dogodki te posrkajo in vanje si vključen ne glede na to, ali to hočeš ali ne. To pa je največja krivica, ki se dogaja v takšnih časih, ki naenkrat, nepričakovano razderejo naš zasebni svet, v katerem smo srečno živeli, pa čeprav se tega do tedaj morda nismo povsem jasno zavedali. Bližnje razpodijo na vse konce, ločijo nas od dragih, same nas pustijo v neskončni osamljenosti in bolečini. Kako veliko je takšnih krutih usod, spozna tudi Dečko. Ko se na robu obupa in izčrpanosti privleče do praznega, hladnega doma, najde v kolnici za hišo množico psičkov s podobno usodo, ki se povežejo v skupnost, tako da preizkušnje lažje prenašajo. S tovariško povezanostjo je mogoče premagati napore in prestati preizkušnje, tudi v takšnih primerih je mogoče stkati tople in pristne medsebojne vezi. Tudi ljubezen zaiskri in zažari, čeprav nas zaradi krutih okoliščin ne more greti tako, kot si želimo. Na koncu pa se v življenju vse uredi, vse hudo mine in tako tudi Dečko in njegova izbranka Tara dočakata učiteljico Tino, ki se nekega dne vendarle vrne, in tako lahko sklepamo, da na novo pričenjajo živeti in tkati srečo.

Konec pripovedi bralca nekoliko preseneti, saj se zdi povest nekam na hitro zaključena. Po ustaljenih vzorcih tistega časa bi pričakovali, da se bo zgodba srečno končala z veseljem ob osvoboditvi, to pa se bo zililo v osebno srečo, ko se ločeni junaki spet združijo. Zgodbe pisatelj ni pripeljal do osvoboditve, tako da je od ustaljene sheme ostala le sreča na osebni ravni. Prvi odgovor, ki se ponuja ob upoštevanju pisateljeve osebnostne nestanovitnosti ob koncu njegovega življenja, bi lahko strnili v tezo, da se je preprosto naveličal pisati to delo. Lahko bi še dodali, da se mu je zgodba v zaključnem delu razvlekla, tako da je narušila zgradbo. Morda pa lahko najdemo tudi drugo razlago: človek je srečen le v iskrenih medsebojnih odnosih, nanje le malo vpliva zunanje družbeno dogajanje. S tem je na svoj način dopolnil in razvozlat izhodiščni zaplet. Vojna s svojimi grozotami je najbolj kruta, ker razdre vezi med bližnjimi, med tistimi, ki se imajo radi. Ne gre pa prezreti še druge razsežnosti tega sporočila. Še tako nasilno dogajanje v družbi ne more podreti najgloblјih vezi, ki so bistvo življenja. Človek je srečen, ker ima nekoga rad, ne zaradi svobode, ne zaradi premaganega krutega sovražnika in okupatorja, ne zaradi vere v svetlo in srečno bodočnost in podobnih vrednot, v katere so tedaj vsi verjeli. Odgovori, ki so izvirni in nepričakovani za generacijo, ki ji pripada pisatelj in ki je žrtvovala osebno srečo v imenu družbenih idealov. Je to razočaranje nekdanjega partizana ob izteku življenja? Odgovori na ta vprašanja niso najbolj izraziti in enopomenski, so pa prepoznavni in odpirajo možnost, da bralec preišlјuje o prebranem delu tudi na drug način.

Morda so nakazane razsežnosti pripovedi o Dečku najzanimivejše. Sredi burnega zgodovinskega dogajanja smo nemočni, ne da bi svobodno izbirali, smo postavljeni pred preizkušnje, ki nas potisnejo na rob obupa, toda življenje je močnejše od še tako krutih okoliščin, povsod so tudi dobri ljudje, človeške vezi ostajajo kljub krutim posameznikom, na koncu je vojne konec in zavлада mir, življenje premaga smrt, čeprav med nami ni več tistih, ki jih je vojna pokončala.

* * *

V drugem delu naše knjige najdemo *Pasjeljubje*, mladinsko povest iz sodobnejšega življenja, v kateri so prav tako pomembni psički, le da so v središču pisateljeve pozornosti tokrat trije dečki, ki imajo nadvse radi kužke in jih skušajo zaščititi pred grozečo nevarnostjo, da se zastrupijo z vabami za podgane. Tako pričnejo sredi poletne vročine po vsem obmorskem mestu zbirati kužke, ki jih varno spravijo v opuščeno hišo, da bi jih ob deratizaciji obvarovali zastrupitve. Pri tem so skrbni, iznajdlјivi in požrtvovalni, toda kaj, ko odrasli ne razumejo njihove skrbi in mislijo, da v mestu nekdo krade

psičke. Vplete se policija, ki na koncu razkrije "zaroto" in vse se srečno konča: gospodarji dobijo nazaj svoje ljubljence, nadebudni fantiči pa spoznajo, da so v svoji vnemi šli predaleč. Toda v tem okviru najdemo množico prisrčno opisanih dogodkov, v katerih srečamo smešne osebe in značilnosti naših življenjskih navad v šestdesetih letih. Tedaj je bilo življenje precej drugačno, kot je danes in bo jutri. Takrat smo bili veseli, če smo lahko šli na morje nekam v okolico Pirana ali Portoroža. Na hotele ni nihče pomislil in bili smo zadovoljni, če smo med kratkimi počitnicami lahko stanovali in jedli v kakšnem sindikalnem domu, ki je bil v lasti tega ali onega podjetja. Presrečen je bil, kdor je imel fička (majhen, 600 kubičen avtomobil, ki so ga po italijanski licenci izdelovali v Srbiji in je bil dolga leta najpogostejši avtomobil na jugoslovanskih cestah), večji avtomobili v zasebni lasti pa so bili prava redkost. Ogovarjali smo se s tovariš in tovarišica, ne pa z gospod, gospa. Policaji so bili tedaj miličniki. Sladoleđ je stal par kovačev (pogovorni izraz: kovanec za 10 dinarjev, kolikor je tedaj stala kepica sladoleđ). Hrana je bila za starejše Primorce košta. Mladostniki niso po vse dneve čepeli pred televizorji, ker jih je redko kdo imel, programov pa je bilo malo in so se pričeli predvajati šele pozno pod večer, zaključili pa so se okrog desetih, ko so bili zaprti tudi vsi lokali. Osebni računalniki še niso obstajali, kolesa so bila dragocenost, rolni in rolarjev ni bilo, le morje in počitniško sonce je bilo enako razkošno kot danes.

Posamezni prizori kažejo pisateljevo spretnost pri podajanju značilnosti vsakdanjega življenja. Vrvež v restavraciji ali mezi je opisan nazorno in živo. Klepetulje so vedno klepetulje, naj bodo vaške ali mestne, ko opletajo z jezikom, pozabijo na vse okrog sebe, tako da jim ukradejo njihovega kučka, ko si pripovedujeta, kako čudno v mestu izginjajo psički. Včasih je pisatelj tudi duhovit. Ko lastnica prisrčnega kučka pozabi povedati, da se njen ljubljenec imenuje Ljubček, prihaja do smešnih dvoumnosti. Ko obupana na glas kliče izginulega Ljubčka, se mimoidoči spogledujejo, ker mislijo, da res išče ljubčka.

Delo je ostalo nedokončano, saj ne poznamo konca, ki pa ga je mogoče dokaj zanesljivo predvideti, ker imamo zaključek zgodbe opisan v začetnem prizoru, ko se vsi trije fantje znajdejo pred komandirjem na postaji milice. Kljub temu je delo dovolj izpiljeno, tako da je mogoče sklepati, da ga pisatelj ne bi bistveno spreminjal, če bi ga povsem dokončal. Verjetno ni videl možnosti, da bo njegovo besedilo objavljeno, zato je pisanje prekinil še preden je bilo dokončano. Še bolj verjetno pa je, da so se zadnji listi tipkopisa izgubili. Ker jih nismo mogli najti, sem bil prisiljen po svojih močeh dopolniti besedilo 8. in dodati 9. poglavje.

Morda je prav zaradi te ne povsem dodelane podobe *Pasjeljublja* še jasneje

vidno, kako je pisatelj ustvarjal. Pisal je tako rekoč z enim zamahom in ni veliko popravil, rokopise pa mu je večinoma pretipkovala njegova življenjska sopotnica *prof. Vlasta Ocvirk – Kumar*. Čeprav je poznal in celo prevajal najpomembnejše modernizatorje pripovedništva tistega časa, je največkrat pisal sproti. Načrti za daljša pripovedna dela so preprosti in pregledni. Njegove pripovedi so pogosto stkane iz posameznih vsebinsko dokaj zaokroženih prizorov, ki bi lahko bili tudi samostojne sličice. V *Pasjeljubju* postanejo poglavja celo preveč izrazito simetrično zgrajena, skorajda preveč je vidna ponavljajoča se shema. Zdi se, kot da bi pisatelj hotel napisati nekakšno nanizanko, sestavljeno iz posameznih dokaj podobno oblikovanih epizod. Nekje proti koncu pripovedi se zdi, kot da bi pisatelj omagal in da se mu ni več ljubilo razpletati zgodbe. Pa vendar se tudi v temu delu razkrije pisateljeva ustvarjalnost in nadarjenost za natančno opazovanje vsakdanjega življenja. V svojo pripoved je vtikal vrsto prizorov, ki nazorno pokažejo življenje tedanjega časa, ki se dokaj razlikuje od tistega, kar je značilno za dandanašnji čas. Prisrčni so pogovori med najstniškimi prijatelji, hudomušni so zapisi pogovorov odraslih, zabavna je prizadevnost odraščajočih junakov, ki so po eni strani že sposobni vzeti stvari v svoje roke, po drugi strani pa se še ne morejo vključiti v svet odraslih in njihovo logiko.

* * *

Rokopisa, ki sta objavljena v naši knjigi sta se ohranila v obsežni pisateljevi zapuščini, ki jo hrani njegova življenjska sopotnica *prof. Vlasta Ocvirk – Kumar*. Pri delu je pisatelju veliko pomagala, mu prepisovala in pretipkovala rokopise, se o nastalih delih z njim pogovarjala in včasih tudi kaj dopolnila, predvsem pa mu je stala ob strani, ko je brodil v težavah in je premagoval osebne krize in se boril z alkoholom. Oba so povezovala globoke medsebojne vezi in spoštovanje, čeprav življenje s pisateljem ni bilo vedno lahko. Prav zato si je ob svojem visokem življenjskem jubileju želela, da bi spet izšlo kakšno pisateljevo delo. Z razumevanjem založnika Branka Lušine, je knjiga izšla in pričela iskati bralce.

Obe objavljeni zgodbi sta namenjeni mladim bralcem in odkrivata pisateljevo ljubezen do psičkov, pa tudi njegovo sposobnost, da se v svoje junake vživi in se prilagodi njihovem svetu, ki ga zna nazorno opisati. Izpovedna moč in prepričljivost obeh del sicer ni povsod enaka, vendar smo prepričani, da se bosta priljubili mladim bralcem, ki tudi sami iščejo svojo podobo.

Zoltan Jan

Vasja Ocvirk
DEČKO
Dve zgodbi o človekovem najljubšem prijatelju

Uredil in jezikovno pregledal:
dr. Zoltan Jan

Ilustracije:
Jurij Mikuletič

Prelom in oprema:
ONZ Jutro

Izdala in založila:
Založba Branko d.o.o., Nova Gorica
in
Založništvo JUTRO, Jutro d.o.o, Ljubljana

Za založbi:
Branko Lušina in Stane Kodrič

Nova Gorica, 2002

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-32

OCVIRK, Vasja
Dečko : dve zgodbi o človekovem najboljšem
prijatelju / Vasja Ocvirk ; ilustracije Jurij Mikuletič. -
Nova Gorica : Branko; Ljubljana : Jutro , 2002

ISBN 961-6079-87-5 (Branko)
119918848

Naročila:

Jutro d.o.o., Črnuška c. 3, p.p. 4986, 1001 Ljubljana
Tel. (01) 561-72-30, 041 698-788 • faks (01) 561-72-35
E-pošta: JUTRO@SIOL.NET • WWW.JUTRO.SI